

STANISŁAW IGNACY WITKIEWICZ DZIEŁA ZEBRANE

WYDANIE KRYTYCZNE ZE WSTĘPEM

JANA BŁOŃSKIEGO

KOMITET REDAKCYJNY

PRZEWODNICZĄCY
JANUSZ DEGLER

BOHDAN MICHAŁSKI
LECH SOKÓŁ

BIBLIOGRAFIA STANISŁAWA IGNACEGO WITKIEWICZA

1885–1989

OPRACOWALI
JANUSZ DEGLER
TOMASZ PAWLAK

PAŃSTWOWY INSTYTUT WYDAWNICZY
WARSZAWA
2020

WSTĘP

Ostatni tom *Dzieł zebranych* obejmuje bibliografię tytułów wszystkich utworów literackich (powieści, dramatów, wierszy¹), artykułów publicystycznych, pism estetycznych i filozoficznych Stanisława Ignacego Witkiewicza (Dział I A) oraz tekstów dotyczących jego twórczości (Dział I B) za lata 1885–2019. Informacje o zachowanej korespondencji, jej edycjach i opracowaniach znajdują się w Dziale II. W Dziale III zamieszczono podstawowe dane o realizacjach teatralnych, radiowych i telewizyjnych. Dostępne świadectwa biograficzne, liczne wspomnienia i opracowania poświęcone życiu Witkacego odnotowano w Dziale IV. Recepcję jego twórczości na świecie dokumentuje Dział V. O tym, jak szerokim zainteresowaniem cieszy się ona w kraju, informuje Dział VI. Zrezygnowano z podawania informacji o twórczości malarskiej, rysunkowej i fotograficznej, które doczekały się osobnych opracowań² oraz wielu katalogów i albumów³.

¹ Nie odnotowano wierszy zawartych w listach Witkacego.

² I. Jakimowicz, *Witkacy, Chwistek, Strzebiński. Myśli i obrazy*, Warszawa 1978; W. Sztaba, *Gra ze sztuką. O twórczości Stanisława Ignacego Witkiewicza*, Kraków 1982; P. Piotrowski, *Metafizyka obrazu. O teorii sztuki i postawie artystycznej Stanisława Ignacego Witkiewicza*, Poznań 1985; P. Piotrowski, *Stanisław Ignacy Witkiewicz*, Warszawa 1989; I. Jakimowicz, *System i wyobraźnia. Wokół malarstwa Witkacego*, Wrocław 1995; *Witkacy. Psychologizm*, red. M. A. Potocka, Kraków 2009; A. Żakiewicz, *Witkacy*, Olszanica 2012; A. Żakiewicz, *Młodość chłopczyka. O wczesnej twórczości Stanisława Ignacego Witkiewicza 1900–1914*, Gdańsk 2014.

³ Zob. St. I. Witkiewicz, *Fotografie*, oprac. U. Czartoryska, G. Musiał, Muzeum Sztuki w Łodzi 1979; *Stanisław Ignacy Witkiewicz 1885–1939. Malarstwo – Fotografia – Rysunek – Firma Portretowa*, Muzeum Narodowe w Krakowie 1980; Stanisław Ignacy Witkiewicz, *Twarze. Wystawa 1985 r.*,

Bibliografia składa się z dwóch woluminów. Pierwszy za lata 1885–1989 opracowali Janusz Degler (lata 1885–1939 i 1980–1989) i Tomasz Pawlak (lata 1940–1979). Wolumin za lata 1990–2019 przygotował Przemysław Pawlak, który uwzględnił różne formy recepcji twórczości Witkacego w nowych mediach.

W obrębie działów obowiązuje porządek chronologiczny, a w obrębie każdego roku układ alfabetyczny lub chronologiczny, zależnie od rodzaju informacji w nim zawartych. Dotarcie do nich ułatwiają wykaz skrótów, odsyłacze do roku pierwszego wydania czy przedruków⁴ i indeksy utworów S. I. Witkiewicza i nazwisk.

Muzeum Tatrzańskie im. dra Tytusa Chałubińskiego w Zakopanem 1985; W. Sztaba, *Stanisław Ignacy Witkiewicz. Zaginione obrazy i rysunki sprzed roku 1944 według oryginalnych fotografii ze zbiorów Konstantego Puzyny*, Warszawa 1985; E. Franczak, S. Okołowicz, *Przeciw Nicości. Fotografie Stanisława Ignacego Witkiewicza*, Kraków 1986; I. Jakimowicz, *Witkacy. Malarz*, Warszawa 1987; *Stanisław Ignacy Witkiewicz 1885–1939. Katalog dzieł malarskich*, opracowała I. Jakimowicz przy współpracy A. Żakiewicz, Muzeum Narodowe w Warszawie 1990; B. Zgodzińska-Wojciechowska, A. Żakiewicz, *Witkacy. Kolekcja dzieł Stanisława Ignacego Witkiewicza w Muzeum Pomorza Środkowego w Słupsku*, Warszawa 1996; B. Zgodzińska, *Dziwność Istnienia. The Strangeness of Existence. Witkacy*, Marki 2006; A. Król, *Firma Witkiewicz i Syn*, Stalowa Wola 2011; *Witkacy i inni. Z kolekcji Stefana Okołowicza i Ewy Franczak*, Warszawa 2011; *Witkacy. Tam, gdzie go nigdy nie było...*, red. J. Szuba, Słupsk 2014; A. Żakiewicz, *Witkacy. Kolekcja prac Stanisława Ignacego Witkiewicza w Muzeum Tatrzańskim w Zakopanem*, Zakopane 2017.

⁴ W zasadzie w pierwszym woluminie nie ma odsyłaczy do pozycji zawartych w drugim woluminie. Uwzględniono jednak 25 tomów *Dzieł zebranych* S. I. Witkiewicza wydawanych przez Państwowy Instytut Wydawniczy od 1992 roku.

A. Teksty

1892

1. *Komedie z życia rodzinnego*

Pierwsze utwory ośmioletniego Stasia, pisane od 8 listopada 1892 do połowy lutego 1893; przepisane przez Stanisława Witkiewicza i wysłane 18 lutego 1893 do matki, Elwiry Witkiewiczowej.

Oryginały nie zachowały się; odpisy sporządzone ręką ojca znajdowały się w Muzeum Tatrzańskim, wypożyczone przez Konstantego Puzynę, zaginęły.

Pierwodruk: „Dialog” 1965, nr 8 (oprac. A. Micińska).

Przedruki: *Dramaty* 1 (1972); *Dzieła wybrane*, t. 4 (1985); *Dzieła zebrane*, t. 5.

1893

2. *Biedny chłopiec*

Sztuka zachowała się w ojcowskim odpisie w liście S. Witkiewicza do E. Witkiewiczowej z 1 marca 1893.

Oryginał: Archiwum Rękopisów IS PAN (nr inw. 24).

Pierwodruk: „Przegląd Humanistyczny” 1964, nr 1 (oprac. W. Nowakowska).

Przedruki: *Dramaty* 1 (1972); *Dzieła wybrane*, t. 4 (1985); *Dzieła zebrane*, t. 5.

3. *Menażeria, czyli Wybryk Słonia. Komedia w pięciu aktach*

Sztuka pochodzi z zaginionego listu S. Witkiewicza z 7 marca 1893, który znajdował się w MT. Nie miała zakończenia, ponieważ w liście ojca brakowało ostatniej stroniczki, którą – dołączoną do innego listu – odnalazł Jacek Czarnik w zbiorze korespondencji S. Witkiewicza (Archiwum IS PAN) i opublikował w: „Dialog” 1985, nr 9, s. 138–139.

Pierwodruk: „Dialog” 1965, nr 8 (oprac. A. Micińska).

Przedruki: *Dramaty* 1 (1972); *Dzieła wybrane*, t. 4 (1985); *Dzieła zebrane*, t. 5.

4. *Odważna Księżniczka [Król i złodziej]. Dramat*

Ojcowski odpis dramatu znajdował się w jego zaginionym liście z 22 marca 1893 (MT). Opublikował go bez tytułu Roman Jasiński („Przekrój” 1947, nr 106), a tytuł *Król i złodziej* nadał Piotr Grzegorzczuk (*Dzieło pisarskie Stanisława Ignacego Witkiewicza*, w: *Księga pamiątkowa* 1957, s. 353). Maszynopis z nadtytułem *Dramat Stanisława Ignacego Witkiewicza z lat dzieciennych (jedyna kopia manuskryptu)* znajdował się w archiwum domowym Jasińskiego.

Przedruki: „Dialog” 1965, nr 8 (oprac. A. Micińska); *Dramaty* 1 (1972); *Dzieła wybrane*, t. 4 (1985); *Dzieła zebrane*, t. 5.

5. *Księżniczka Magdalena, czyli Natrętny Książę. Dramat*

Utwór zachował się w odpisie w zaginionym liście S. Witkiewicza z 28 marca 1893 (MT).

Pierwodruk: „Dialog” 1965, nr 8 (oprac. A. Micińska).

Przedruki: *Dramaty* 1 (1972); *Dzieła wybrane*, t. 4 (1985); *Dzieła zebrane*, t. 5.

6. *Karaluchy. Komedia w jednym akcie*

Zakopane 1893.

Komedia złożona na ręcznej drukarence zachowała się w BJ (261 017) i Dziale Rękopisów BZNIo (12467/II). Każdy egzemplarz składa się sześciu nieliczbowanych kart o formacie 9,5 x 12,5 cm. Strona przedtytułowa: KOMEDIE / Stasia Witkiewicza/ TOM I/ ZAKOPANE / 1893. Strona tytułowa: Staś Witkiewicz/ KARALUCHY/ KOMEDIA W JEDNYM AKCIE/ ZAKOPANE 1893 / DRUK STASIA WITKIEWICZA, s. 10.

O zamiarze wysłania „wytwornego wydania *Karaluchów*” S. Witkiewicz informował „Babcię Najmilszą” w liście z 19 kwietnia 1893.

Rękopis zaginął.

Przedruki: „Kamena” 1960, nr 2; „Dialog” 1965, nr 8 (oprac. A. Micińska); *Dramaty* 1 (1972); *Karaluchy*, Wałbrzych 1985 (oprac. J. Czarnik, P. Pietrzyński); *Dzieła wybrane*, t. 4 (1985); *Dzieła zebrane*, t. 5.

7. *Ostatni nabój, czyli Pan Gnatowski w drodze do Afryki*

Utwór zaginął. S. Witkiewicz podał jego tytuł w liście do E. Witkiewiczowej z 18 lutego 1893.

8. Flaki dorożkarza

Utwór zaginął. Tytuł znany z powyższego listu S. Witkiewicza.

9. Wojna. Dramat

Utwór zaginął. Tytuł znany z powyższego listu S. Witkiewicza. W liście z 1 marca 1893 poinformował E. Witkiewiczową: „Stasiak zdrów. Przepisuje dla Babci Najdroższej swój dramat pt. *Wojna*”.

10. Szachy, czyli Cały majątek przegrany

Utwór zaginął. Jego tytuł S. Witkiewicz wymienia w liście z 18 lutego 1893.

11. Długi, czyli Ucieczka

Utwór zaginął. Tytuł znany z powyższego listu S. Witkiewicza.

12. Kłótnia o smród

Utwór zaginął. S. Witkiewicz podał go w liście z 22 marca 1893: „straszliwa awantura pod tytułem *Kłótnia o smród*”.

1902**13. O dualizmie**

Rozprawka napisana w grudniu 1902.

Hektograficzne odbitki autografu w Dziale Rękopisów BJ (9073/III).

Pierwodruk: *Pisma 3* (1977).

Przedruk: *Dzieła zebrane*, t. 13.

1903**14. Marzenia improduktywa. (Dywagacja metafizyczna)**

Rozprawka napisana w październiku 1903. Na końcu *Dodatku* prawdopodobnie omyłkowo postawiona data: „1902 w grudniu”.

Dwie hektograficzne odbitki autografu i maszynopis z poprawkami w Dziale Rękopisów BJ (9073/III).

Pierwodruk: *Pisma 3* (1977).

Przedruk: *Dzieła zebrane*, t. 13.

1905**15. Kwaśko**

Utwór zaginął. Tytuł podaje S. Witkiewicz w liście do syna z 22 listopada 1905 (zob. *Listy do syna*, s. 317).

16. *Walgierz*

Utwór zaginął. Tytuł podaje S. Witkiewicz w liście do syna z 22 listopada 1905 (zob. *Listy do syna*, s. 317). Oba utwory były parodią Wyspiańskiego.

1906**17. [inc.] *Płomień, mi daj, Tyfonie***

Wiersz wykorzystany jako Prolog do *Nowego Wyzwolenia*.

Rękopis zaginął.

Pierwodruk: „Zwrotnica” 1922, z. 3; 1923, z. 4.

Przedruki: *Dramaty* 1 (1962); *Dramaty* 1 (1972); *Wybór dramatów* BN (1974, 1982); *Dramaty* PIW (1979, 1983); *Dzieła wybrane*, t. 4 (1985); *Dzieła zebrane*, t. 5.

Druk Prologu: *wistość tych rzeczy* (1977, 1984).

1910**18. *622 upadki Bunga, czyli Demoniczna kobieta***

Powieść pisana od lipca 1910 do stycznia 1911 (zob. *Listy I, Listy do Jaworskich*, s. 171; tamże, *Listy do Czerwijowskiej*, s. 184).

Rękopis, zakupiony od Jadwigi Witkiewiczowej w 1953 przez BZNiO (Dział Rękopisów, sygn. 12452/II), liczy 1095 zapisanych jednostronnie kart formatu A4 i składa się z trzech oprawionych tomów odpowiadających trzem częściom powieści, z których tylko tom I jest czystopisem – zob. *Dzieła zebrane*, t. 1 (Nota wydawnicza, s. 476–493). Przedmowę, napisaną w 1919, autor podpisał kryptonimem Genezyp Kapen, który znajduje się także na stronie tytułowej (tamże, s. 478).

Pierwodruk: *622 upadki Bunga, czyli Demoniczna kobieta* (1972).

Przedruki: *622 upadki Bunga, czyli Demoniczna kobieta* (1974, 1978); *Dzieła wybrane*, t. 1 (1985); *Dzieła zebrane*, t. 1.

1911**19. [inc.] *Bezkrwista twarz przezroczysta***

Wiersz wykorzystany w sztuce *W małym dworku*.

Rękopis zaginął.

Przedruki: *W małym dworku* (1921); *Dzieła zebrane*, t. 6 (Nota wydawnicza, s. 540–543).

1914

20. *Z podróży do tropików*

Opis podróży odbytej w czerwcu 1914 z Bronisławem Malinowskim do Cejlonu oraz pobytu w Colombo i wycieczek w głąb wyspy. Na końcu data: „10 lipca 1914”.

Rękopis zaginął.

Pierwodruk: *Z podróży do tropików* (1919).

Przedruki: „Literatura Ludowa” 1974, nr 3 (oprac. J. Degler); *Bez kompromisu* (1976); „Polska Sztuka Ludowa. Konteksty” 2000, nr 1–4, s. 227–235 (toż w jęz. angielskim; przeł. M. Kłobukowski).

1918

21. Genezyp Kapen [S. I. Witkiewicz], „*Upiory*” *Ibsena – Benefis Choroszczy*, „Dziennik Narodowy” (Piotrogród) 1918, nr 204 (z 30 maja), s. 4.

Recenzja z wystawienia sztuki.

Przedruk w: „Teatr” 2019, nr 11, s. 42–44, publikacja poprzedzona artykułem N. Kostikowej, *Witkacy a rosyjska awangarda*, tamże, s. 37–41. Tekst został zaprezentowany w referacie międzynarodowej konferencji *Witkacy bez granic. W stulecie Czystej Formy* we wrześniu 2019 r. Zob. też, „Грамота” 2017, nr 2, s. 158–160.

22. *Nowe formy w malarstwie i wynikające stąd nieporozumienia*

Traktat teoretyczny, rozpoczęty w 1917 (podczas pobytu w Rosji) i ukończony 13 września 1918.

Rękopis zaginął.

Pierwodruk: *Nowe formy w malarstwie* (1919).

Przedruki: *Nowe formy w malarstwie* (1959); *Artyści o sztuce* (1962, oprac. E. Grabska, H. Morawska); *Pisma* 1 (1974); *Dzieła zebrane*, t. 8.

23. *Maciej Korbowa i Bellatrix. Tragedia w 5 aktach z prologiem*
Tragedia napisana w dniach 14–24 listopada 1918, zadedykowana Irenie Solskiej.

Manuskrypt sporządzony obcą ręką z uzupełnieniami i poprawkami autora, kart 99, w: Dział Rękopisów BZNiO (sygn. 12453/II; brak Spisu osób i Prologu).

Pierwodruk: *Dramaty* 1 (1962).

Przedruki: *Dramaty* 1 (1972), *Dzieła wybrane*, t. 4 (1985).

Rękopis ze Spisem osób i Prologiem, kart 130 w: Muzeum Historyczne m. Krakowa (sygn. R. 73/1–3).

Pierwodruk Spisu osób i Prologu: „Pamiętnik Teatralny” 1985, z. 1–4 (oprac. J. Degler).

Pierwodruk całego tekstu: *Dzieła zebrane*, t. 5.

24. *Nowa homeopatia zła. Sztuka w 3 aktach*

Współautor: Tadeusz Langier.

Fragment I aktu.

Rękopis pisany dwoma charakterami pisma w archiwum J. Witkiewiczowej; zaginiony po roku 1972.

Pierwodruk: *Dramaty* 2 (1972).

Przedruki: *Dzieła wybrane*, t. 5 (1985); *Dzieła zebrane*, t. 7.

1919

25. *Wstęp teoretyczny*

Pierwodruk: *Katalog wystawy. St. Ign. Witkiewicz. Niesiołowski Tymon. August Zamoyski. Rok 1919*. Drukarnia Związkowa w Krakowie.

Wystawa otwarta 22 stycznia 1919 w Pałacu Sztuki Towarzystwa Sztuk Pięknych w Krakowie. Egzemplarz katalogu w Dziale Rękopisów BZNiO (sygn. 12467/II). Na okładce katalogu nad tytułem umieszczona dedykacja napisana czarnym atramentem: „Kotusiom Witkacy z prośbą o niezlekceważenie pewnych rzeczy wiadomych 22/I 1919”. „Kotusiami” nazywał Witkacy ciotkę Mery (Marię Witkiewiczównę) i stryjecną siostrę Dziudzię (Marię Witkiewiczównę, córkę Jana). Zob. *Listy I, Listy do Witkiewiczówien*, cz. 1 i *Koszczyca-Witkiewicza*).

Rękopis zaginął.